

SECTION 1

PEDAGOGICAL SCIENCES

УДК 37(09)(460)“1890/1919”

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4961-4711>

ДЕКОТРІ ІСПАНСЬКІ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІ (1890–1910-І РОКИ)

На межі XIX – XX століть у зміст учительської підготовки в Іспанії було впроваджено предмет “Історія педагогіки”. Розпочалася кропітка робота освітян щодо створення навчальних посібників і фундаментальних історико-педагогічних праць.

Перу іспанського освітянина, письменника Еухеніо Гарсії (Eugenio García у Barbarin) (помер 1928 року) належали такі твори, як “Історія педагогіки з оглядом іспанської” (Мадрид, 1901) [1], “Історія іспанської педагогіки” (Мадрид, 1903) [2] та багато інших.

У книзі “Історія іспанської педагогіки” (Мадрид, 1903) [2] Еухеніо Гарсія здійснював аналіз розвитку іспанської педагогіки від найдавніших часів до сучасності. З-поміж інших висвітлювалися питання про розвиток жіночої освіти, вчительської підготовки в нормальних школах, навчання глухонімих людей, освітнього реформування в історії Іспанії; розглядалися педагогічні вчення видатних іспанських мислителів (Гаспар Мельчор де Ховельянос, Пабло Монтесіно Касерес, Хайме Лусіано Бальмес, Маріано Кардерера, Хоакін Авендано, Консепсьон Ареналь та багато інших).

У фундаментальній праці “Компендіум з історії педагогіки” (Барселона, 1903) викладача Барселонської нормальної школи Мігеля Фарги (Luciano Miguel Farga Guerrero) (1861–1944) зауважувалося, що “історія педагогіки може бути означена як науковий опис [педагогічних] методів, уведених у практику для вдосконалення людства” [3, с. 31–32].

У “Компендіумі” було викладено 26 лекцій з історії педагогіки від найдавніших часів, а наприкінці видання наводився короткий огляд кожної лекції. Мігель Фарга здійснював особливо детальний аналіз розвитку освіти та педагогіки в стародавніх цивілізаціях (Китай, Ассирія, Персія, Фінікія, Єгипет, Карфаген, Греція, Рим та ін.).

У посібнику “Загальна педагогіка” (Валенсія, 1891) [4] Симона Агілара (Simon Aguilar y Claramunt) (1835–1905) окремий розділ було відведено висвітленню питань історії педагогіки. На погляд автора, “історія педагогіки – це історія цивілізації народів, історія їхнього інтелектуального, морального й матеріального прогресу” [4, с. 541].

Симон Агілар наголошував: “Історія педагогіки – то є опис й аналіз принципів, методів та експериментів, застосовуваних освітянами, із важливим завданням керівництва і розвинення людських здібностей, для того, щоби настановити нас і вказати шлях, яким ми маємо йти в нашому інтелектуальному, релігійному, моральному, естетичному й фізичному вдосконаленні до моменту повного тілесного розвитку та зрілості розуму” [4, с. 541].

Розглядалися чотири періоди історії педагогіки: I – античний (стародавні цивілізації Єгипту, Китаю, Індії, Греції, Риму); II – середньовічний; III – період нового часу; IV – сучасний.

У посібнику особливе значення було надано педагогічним вченням (Сократ, Платон, Аристотель, Луїс Вівес, Хуан Бонет, Франсуа Рабле, Френсіс Бекон, Рене Декарт, Мішель Монтень, Франсуа Фенелон, Ратихій, Ян Коменський, Джон Локк, Фрай Фейхоо, Гаспар Мельчор де Ховельянос, Жан-Жак Руссо, Генріх Песталоцці, Фрідріх Дістервег, Хуліан Лопес Каталан, Педро Алькантара Гарсія та інші).

Славетний педагог-богослов Рамон Руїс (Ramon Ruiz Amado de Contreras) (1861–1934) у книзі “Історія освіти та педагогіки” (Барселона, 1911) зазначав, що історія педагогіки покликана “вивчати мистецтво і науку про виховання в історичному розвитку, на різних етапах у минулому, в часовій послідовності” [5, с. 5].

Рамон Руїс здійснював таку періодизацію історії педагогіки: I період – традиційна педагогіка (стародавні цивілізації Єгипту, Месопотамії, Індії, Китаю); II період – гуманістична педагогіка (Стародавні Греція і Рим); III – неолатинський (романський) період (патристична, монастирська, схоластична педагогіка, педагогіка епохи Відродження та Гуманізму); IV – раціональна педагогіка (реалістична,

філантропічна, гуманітарна, моралістична, політична, наукова педагогіка) [5, с. 7–8], [8, с. 21].

Значну увагу в історико-педагогічній роботі Рамона Руїса було приділено неолатинському періоду, зокрема було пояснено епохальне значення християнства у розвитку освіти й педагогіки в європейських державах.

Мануель Касас (Manuel Casas y Sanchez) (помер 1931 року) у третьому виданні праці “Елементи історії педагогіки” (Сарагоса, 1913; вперше видана 1909 року) стверджував: “Історія педагогіки – то є виклад й аналіз вчень видатних педагогів і філософів про освіту та [педагогічні] методи, впроваджені ними в практику задля вдосконалення людської істоти” [6, с. 12].

Періодизація історії педагогіки здійснювалася таким чином: I період – античність; II – перехід до середньовіччя (християнська педагогіка); III – середньовіччя; IV – новий час (Ренесанс, Реформація, Просвітництво); V – сучасна педагогіка (Генріх Песталоцці, педагогіка в Німеччині, Франції, Англії, США, Італії, Португалії, Швеції, Росії) [6, с. 9].

Історія іспанської педагогіки також розділялася на п'ять періодів: I період – античність (язичницька педагогіка та іспано-романська культура, римська педагогіка в Іспанії і християнські школи); II – середньовіччя (від вестготського часу до епохи християнських королівств XIV ст.); III – період правління католицьких королів і австрійської династії (XV – XVII ст.); IV – період династії Бурбонів та Республіки (XVIII ст. – 1870-і роки); V – епоха Реставрації монархії Бурбонів (час правління Альфонсо XII) [6, с. 10].

Видатний педагог Руфіно Бланко (Rufino Blanco y Sanchez) (1861–1936) в оригінальному 5-томному виданні “Педагогічна бібліографія праць, написаних кастильською мовою або перекладених на цю мову” (Мадрид, 1907–1912) [7], [8, с. 21] представив 3770 заміток про різні іспанські педагогічні твори від XIII століття до початку XX. Велике значення мало те, що кожний бібліографічний опис того чи іншого твору супроводжувався поясненнями про його появу, або структуру, або певні особливості; наводилися численні документальні дані.

Наприклад, бібліографічний опис книги “Практична педагогіка” (Мадрид, 1874) іспанського освітянина Маріано Кардерери (Mariano Carderera) доповнювався передмовою автора [7, с. 408], а опис роботи “Питання практичної педагогіки. Методи навчання” (Мадрид, 1893)

вчителя Вісенте Кастро (Vicente Castro Legua) – поясненнями, з яких частин складається посібник [7, с. 429–430].

Список літератури

1. Garcia Barbarin E. Historia de la pedagogia con un resumen de la española. Madrid: Lib. de Hernando y Compañia, 1901. 264 p.
2. Garcia Barbarin E. Historia de la pedagogia española. Madrid: Sucesores de Hernando, 1903. 328 p.
3. Farga L. Compendio de historia de la pedagogia. Barcelona: Libreria de Penella y Bosch, 1903. 581 p.
4. Aguilar y Claramunt S. Pedagogia general. Tratado completo de instruccion seguido de los organizacion, legislacion, historia y critica pedagogica. Valencia: Imprenta de Jose Ortega, 1891. 766 p.
5. Ruiz Amado R. Historia de la educacion y la pedagogia. 4 ed. Barcelona: Libreria Religiosa, 1925. 343 p.
6. Casas Sanchez M. Elementos de historia de la pedagogia. 3 ed. Zaragoza: Tipografia de P. Carra, 1913. 255 p.
7. Blanco Sanchez R. Bibliografia pedagogica de obras escritas en castellano o traducidas a este idioma. Primer tomo. Madrid: Tipografia de la Revista de Arch., Bibl. y Museos, 1907. 538 p.
8. Зайченко Н. І. Іспанські освітяни у “Педагогічному словнику” Лоренсо Лузуріаги. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 78. Т. 1. С. 18–22.